

"De Liefde"

Nieuwsbrief van en over
de "Jonge Jan"
4e uitgave - winter 01/02

De koren- en pelmolen 'Jonge Jan' te Uithuizen in 't jaar 2001

Het jaar 2001 mag voor de molen een goed jaar worden genoemd. Gedurende het gehele jaar is het mogelijk geweest te draaien en de deuren voor het publiek te openen. Hierdoor konden weer velen kennis maken met één van de culturele erfgoederen die Uithuizen rijk is. Dat ook het gemeentebestuur trots is op dit werkend monumenten, blijkt wel uit het feit dat de molen sinds enige maanden in de avonduren is verlicht.

Doordat ik gebruik maak van een pre-vut-regeling, kan ik vaker op de molen werkzaam zijn dan de meeste andere vrijwillige molenaars (zij werken immers door de week en hebben daardoor alleen op zaterdag tijd voor de molen). In 2001 kon ik daardoor 124 dagen in de molen werkzaam zijn en daarnaast besteedde ik nog vele dagen aan archiefonderzoek en studie t.b.v. de molen.

Een molen is afhankelijk van de wind en kan dan ook alleen maar draaien als er voldoende wind is. Gelukkig is dat in het noorden en zeker dicht bij de zee, meestal wel vaak het geval. Het aantal draaiuren van de molen in 2001 was dan ook: 345.

Sedert mei 2001 registreer ik, met behulp van een mechanische teller (die ik heb gemonteerd in het bovenwiel), het aantal omwentelingen van het wiekenkruis en eind van het jaar was de stand 111252.

Dankzij de welwillende medewerking van Ranks Meel, die af en toe een zaak graan beschikbaar stelde, werd het mogelijk ook weer met de molen te malen. Zo kon het bezoek kennis maken met de wijze waarop er in vroeger dagen in en met de molen werd gewerkt.

Bezoekers

Het bezoek aan de molen had in 2001 nogal te lijden onder de toen heersende MKZ-crisis. Vooral de Nationale Molendag op 12 mei jl. leed daaronder. Daarnaast viel de Nationale Monumentendag op 8 september jl. letterlijk in het water door de harde en onstuimige wind, waardoor er niet gedraaid kon worden.

Op beide, bij uitstek molendagen, kwamen dan ook maar weinig mensen de molen bezoeken. Onder de 763 bezoekers die in het jaar 2001 de weg naar de molen wel wisten te vinden, waren

tallose nationaliteiten uit vele werelddelen en wel: Nederlanders, Belgen, Engelsen, Zwitsers, Duitsers, Oostenrijkers, Polen, Hongaren, Fransen, Grieken, Amerikanen, Canadezen, Australiërs, Nieuw Zeelanders, Taiwanese en Israëli's.

Velen schreven in hun eigen landstaal en karakters enige woorden in het gastenboek.

Schoolbezoeken

Enige scholen in Uithuizen hebben de mogelijkheid ontdekt de molen op te nemen in een educatief project. Zo kwamen enige groepen van de openbare basisschool Brunwerd, alsmede van De Regenboog school met hun begeleiders de molen bezoeken.

Een door mij samengestelde *lesbrief* over de molen "Jonge Jan" t.b.v. de bovenbouwleerlingen in het basisonderwijs was hierbij een welkome bijdrage.

Oproep

Al geruime tijd ben ik bezig met het verzamelen van informatie over de molen "De Liefde", die sedert 1962 de naam "Jonge Jan" draagt. Uiteindelijk zouden al deze gegevens moeten leiden tot een publicatie. Maar voor het zover is moet er nog veel zoek en speurwerk plaats vinden. Graag vraag ik dus uw medewerking. Mocht u iets weten over de molen of anekdotes kennen, ik ben erin geïnteresseerd. En natuurlijk ook in oude foto's, zowel van de molen als van de sarrieshut. Ook om ze eventueel te kopiëren, of te dupliceren. U kunt uw materiaal bij mij op de molen afgeven, of naar mijn huisadres sturen. Wilt u echter eerst een gesprek over uw materiaal dan is dat natuurlijk ook mogelijk.

**Meulens moalen
mit gain wind
dei veurbie is.**

Buitenlooppatten

De wieken van de "Jonge Jan" zijn uitgerust met kleppen, 94 in totaal. Deze kleppen zijn bij weinig wind geheel gesloten en gaan bij toenemende wind steeds meer open. Daarvoor scharnieren zij aan

weerszijden in zogenaamde looppatten.

In de buitenste ervan constateerde ik in het afgelopen jaar dusdanig veel ingerotte plekken, dat ik snel draaien niet meer vertrouwd vond. In het verleden was het namelijk meerdere keren voorgekomen dat er kleppen in de tuinen van de burens terecht waren gekomen en een herhaling daarvan - of erger natuurlijk - wilde ik in geen geval. In de afgelopen zomer moest reeds één klep er worden uitgehaald, omdat deze reeds gedeeltelijk los hing.

Gelukkig besloot de gemeente Eemsmond dat herstel niet op zich moest laten wachten en dus kon half oktober het molensmakersbedrijf Dijkstra te Sloten beginnen met het vernieuwen van de latten alle vier wieken. Daartoe werden eerst alle kleppen uit het gevlucht verwijderd, iets dat mij de gelegenheid gaf ze alle schoon te maken. De nieuwe buitenlooppatten, van bangkirai, werden voorzien van akulon busjes - deze zijn samen met water en roestvrijstaal zelfsmerend.

Na het aanbrengen van de latten werd er proefgedraaid en meteen viel het op dat het gevlucht veel stiller is geworden. Het geschaviel van de kleppen, dat voordien zo duidelijk hoorbaar was, bleek geheel te zijn verdwenen.

Homepage

De molen "Jonge Jan" en diens geschiedenis heb ik uitvoerig beschreven op mijn homepage, die is voorzien van vele foto's en tekeningen en een summier Duitse, Franse en Engelse vertaling.

URL: <http://www.inter.nl.net/hcc/B.Poppen>

OPENINGSTIJDEN

Ook in het winterseizoen probeer ik zoveel mogelijk de vaste bezoekdagen op de molen aanwezig te zijn en wel iedere dinsdag en donderdag van 10-16 uur en vaak ook zaterdag van 13-16 uur.

Ten gevolge van het weer zijn afwijkingen mogelijk.

Komt een andere dag echter beter uit om de "Jonge Jan" te bezoeken, maak dan even een afspraak.

Dit kan zowel per telefoon: 0595 43 48 25, als per email: B.Poppen@net.HCC.nl

Ansichtkaart

De nieuwe Ansichtkaart waarop de molen weer in volle glorie is te bewonderen, is zowel in de molen als bij de VVV en op het gemeentehuis te Uithuizen te koop.

Bakkers in vroeger dagen

In het afgelopen jaar kreeg ik een paar keer bezoek van de heer J. J. Kremer uit Leens. Hij vertelde in oktober 1941 op 15 jarige leeftijd als molenaarsknecht op de molen te zijn gekomen, een beroep dat hij tot en met mei 1944 op "De Liefde" uitoefende.

In die periode bracht hij wekelijks met paard en wagen het gemalen meel langs de plaatselijke bakkers. In volgorde van aflevering waren dat:

Bakker van Dijken,
't Lage van de Weg.
Bakker Wieringa,
't Lage van de Weg.
Bakker Visser,
Hoofdstraat West.
Bakker Klinkhamer,
Hoofdstraat West.
Bakker Beersema,
Hoofdstraat West.
Bakker Oosting,
Zuiderstraat.
Bakker Haverkamp,
Brouwerijstraat.
Bakker Boelkens, later
bakker Kruidhof,
Hoofdstraat.
Bakker Kooi, Hoofdstraat.
Bakker Dolfein,
Hoofdstraat.
Bakker Zwart, Talmaweg.
Bakker Viet, Oudestraat.
Bakker Koning,
Schoolstraat.
Bakker Bolt, Schoolstraat.
Bakker Noordhof,
Mennonietenkerkstraat.

De paarden werden ge-weid op een stuk land ten noorden van de spoorbaan. Op een foto, genomen in 1942, staat de heer Kremer op dit land afgebeeld naast een paard.

Naast het bezorgwerk bracht hij vele uren door op de eerste zolder, de waaierzolder, waar met de hand de gort werd gezeefd.

Tussen de middag werd er exact een half uur gerust en dat gebeurde, samen met de molenaar, slapend op een paar zakken op de tweede zolder, de maalzolder, onder het raam op het noorden.

De heer Kremer herinnerde zich nog dat zijn voorganger Klaas Werkman was, die in de jaren dertig op "De Liefde" werkte.

Voor wie dat niet begrepen heeft,
de molen is een ding dat leeft,
dat schudt en rammelt en dat beeft.

En als de molenaar niet faalt,
de wind voldoende windkracht haalt,
dan is het zelfs een ding dat maalt.

Korbelen

Aan de onderkant van zes van de acht korbelen (een schuine stut tussen achtkantstijl en legeringsbalken) op de maalzolder zijn gaten gehakt. Lange tijd was het onbekend wat hiervan de functie was. Molenaar Johannes Kooistra reikte echter het antwoord aan.

De gaten zijn erin gehakt om er vervolgens een dommekracht in te kunnen plaatsen.

Aan de bovenzijde van de gaten is de stempelafdruk van de dommekracht duidelijk te zien.

Op deze wijze was het mogelijk de molen, die wellicht was verzakt, recht te zetten.

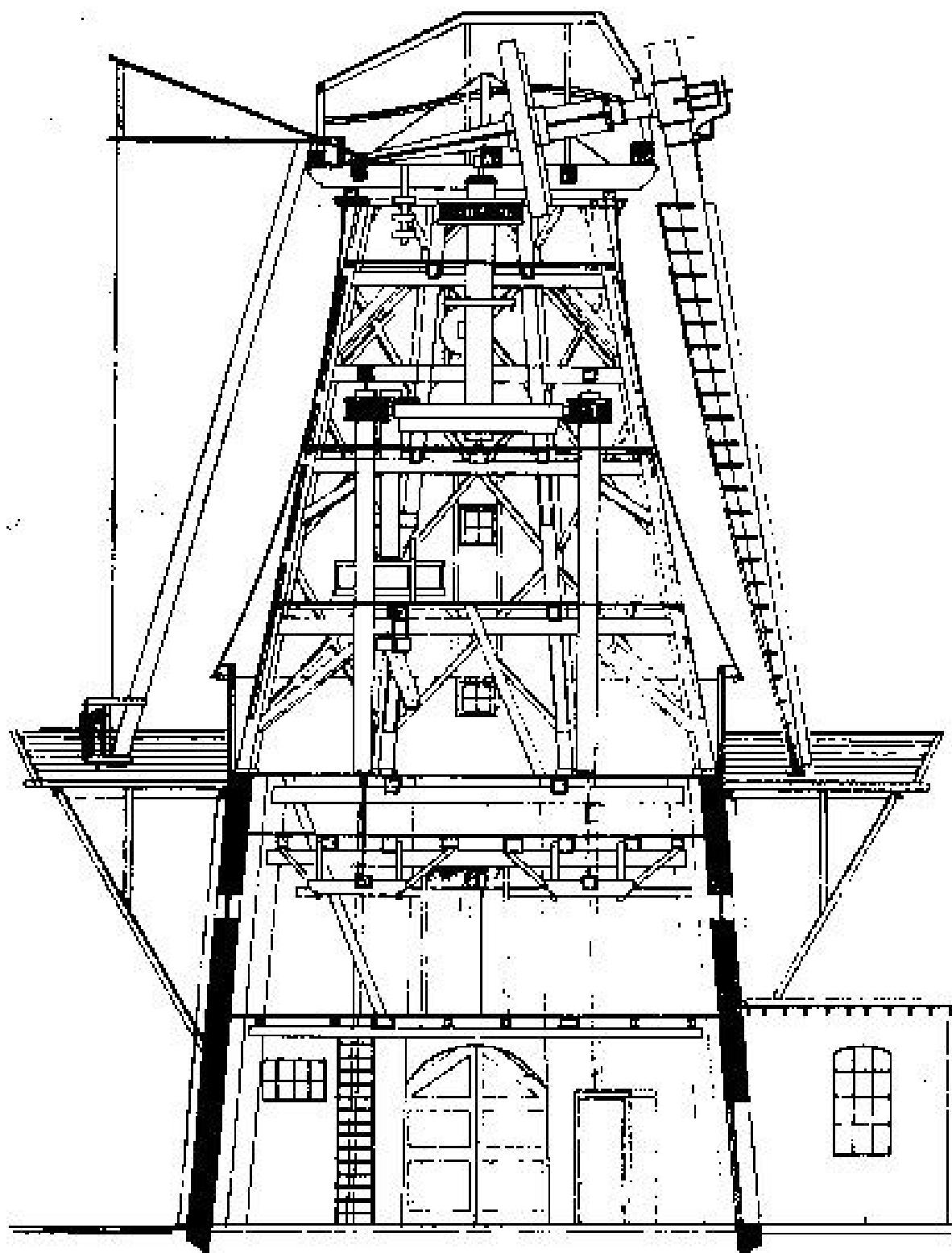
Onder de zes betreffende achtkantstijlen zijn nieuwe kussens (houten blokken) aangebracht, terwijl de twee waarvan de korbelen niet zijn ingehakt nog staan op de originele kussens.

COLOFON

Tekst, opmaak en samenstelling: Bob Poppen
vrijw. molenaar

Reacties zijn welkom op:
Ripperdadrift 16
9981 LH Uithuizen
of per email:
B.Poppen@net.hcc.nl

Bestektekening van de koren- en pelmolen "Jonge Jan"

stelling koren- en pelmolen *"Jonge Jan"* voorheen "De Liefde"

Gemaakt in 1988 door de heer J. van der Weij t.b.v. de restauratie in 1992-1994